

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүделинин органы

1925 чылда
улаштырылган
1963 ч.
НОЯБРЬ
24
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 278 (5682).

Өртөө 2 көп.

Л. И. Брежневтин Иранда чоруп турары

ТЕГЕРАН. (СЭТА). ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев Ирандын шахы Мохамед Реза Пехлеви-биле ноябрь 22-де учурашкан. Учуражышкыны үзүндө беседа болган, ийн таласары соңуургалы болдурун турар айтырылган аңа чугаалашкан. Ук беседа чыгыр болгаш найрадыг байлаага эрткин.

ТЕГЕРАН. (СЭТА). ССРЭ-нин Иранда элчини Г. Т. Зайцев ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневке болгаш оңу үзүп чоруп кижилерге алдар болдурун, узуз хулээп алышкын кылган. Ирандын премьер-министри Асадулла Алам, Ирандын министрлер кабинетынын кезигинери, сенаторлар, меджлистин депутаты, Ирандын күрүнө албан черлеринин дээди дужуметтери, иран армиянын генераллары, дипломаттар корустук кезигинери, совет элчин черинин болгаш Иранда оске-даа совет албан черлеринин аймакчалылары хулээп алышкынга киришкен. Хулээп алышкын найрадыг байлаага эрткин.

ПАРЛАЛГАНЫ КАЛБАК МАССАЛАРГА

Солун болза коллективтин пропаганда, коллективтин агитатор болгаш массаларнын коллективтин организациын деп эң-не кыска база оң-биле кады шынныг леянты тодарымшыкын калба-биле билдингир. Массалар-биле сары харызаалыг совет парлагга пропаганда, агитатор, аймак чоннардын организациын болур хулээптин херек кырында боттангыр келген.

Солуннар чагымдагы чугула кампания. Бу чугула аяк октабрыда эгелен. Парлагга чагымдагы эң чорудар суруга-биле республиканын харызаа эгелени «Союзпечать» район агентисри-биле кады нольде харызаа аймакчалыкларын семинар чоруткан. Бижидяленин эгеленин чедир бугу районнар эргежок чугула четир саныг документация-биле: (каталогтар, квантицилар), а ол ышкай коску агитациын материалдары-биле бурн хандырттыган.

Бугу-ле үлөтүр-бүдүрүгелерге, колхозтарга, совхозтарга болгаш өөредилге черлеринге парлагга чагымдагы организациын, чоруп үзүндө чорударын барымаалааш, парлагга хой-нитича чагымчалыктары тускайлап, 12 кезек чегге тускай чөвүделерин тургулга. Оон ийди «Союзпечать» талазы-биле нитича эвилелге чаартылга база болган. Ол чүз дээр, республиканын агентисри «Союзпечать» аппаратында аякка, бугу районнарда агентисри тургускула, а олардын ичкылык черинге дуржулгалы аймакчалыктары томуйлаштыган. Бу бугу чоруткан организациын хемчегер эки түнөөдери бээр дээр билдингир. Ыччалжак бол чымын парлагга чагымдагы чоруп турары кай-даа чылдардан дора болуп турарын эскербиин эрттирер болбас.

Чагымдагы талазы-биле Каз-Хем район бирги черде чоруп турар, эрткин чымын солуннар, сеткүүлдерин 6603 кезекти чагыткан болза, ам 5371 кезекти «Шын» солуну эрткин чымын 479-ту бижиткен болза, ам 412 кезекти «Тувинская правда» эрткин чымын бижиткен турган. Бу район төп солуннардын «Союзпечать» агентисринин планы ажыр күөскөн. Районда «Союзпечать» агентисринин начальниги А. Лубошников, районун харызаа салбырын эргелекчи И. Шатоги олар чагымчалыктарын организациын хемчегерин баш бурунгаар чоруткан. Бижидяленин эгеленин районга организациын хемчегер алдынган: чижээ, солун чагымдагы талазы-биле хой-нитича тардыкчаларын хурдаларын чымын, тодаргай-биле чугаалаштыр турган, районун партия организациын болгаш «Союзпечать» агентисри планын баш бурунгаар районун буудуруге, албан организациын черлеринге, колхозтарынга чедирин болгаш чугула документациянын хандырган. Эш Лубошников чагымдагы талазы-биле танымын турган, бугу-ле черлерге барып, аймакчалык чоруп турарын түңкелсин үндүрүп, партиякомуну идеология кылды, районун харызаа салбыр, «Союзпечать» агентисри парлагга дуржулгалы тардыкчаларын хоужуд турган черлерге атырып келген.

Бу талазы-биле аяк кайла-ла эң кошмак чоруп турар болду, ол черлерин удуруткучуларын илеткелни партияком бюрозунга дыйнап, аймакчалык эскерер талазы-биле хемчегин үргүлчү ал турган. Парлагга чагымдала талазы-биле конуң аймакчалык турар хой-нитича чагымчалыктарга районун култура-аппарат хандырмагызын камбандылаш эң Кузнецова, райсак кылдынде эш Голубова болгаш эш Милегин олар хамааргир. Ленин аттыг колхозта чагымдала калбарган, «Кызыл туң» колхозта база эки тараттыган. Ол артында партиякомун секретары С. Калекунинин эки удуртканын ичинде харызаа салбыр чагымчалыктарын планын ажыр күөскөн. Почтачы эш Запелов фермаларга бижидялени эки организациын.

Парлагга чагымдагы талазы-биле Өвүр район ийги черин элээн. Районун харызаа салбыр (эргелекчи О. Ооржак), «Союзпечать» агентисри (начальниги М. Потылицын) эрткин чымын 3202 кезек солуннар болгаш сеткүүлдерин бижиткен, а бо чымын 2472 кезекти чагыткан.

Бижидялге талазы-биле Каз-Хем, Өвүр районнарында Тес-Хем, Тою районнары чымын калбайн турар. Чагымчалыктар бо районнарда чедирин чоруп турар чуну айтып турары дие, партияком, партия эге организациалары, харызаа салбырлары, «Союзпечать» агентисри бо чугула политиктин аймакчалык үнелер көргени, ол дугайында боттуг хемчегерин ап чорутканын көргүзүп турар.

СЭКП Тыва обкомунун бюрозу чоокта ча парлагга чагымчалыктарын республикада чоруп турарын дугайында айтырымын чугаалашкан, чоруп доктаалды хулээп алган. Республиканын харызаа эгелени, «Союзпечать», чамдык партияком бо чугула аякка ала-чугаалашканын агымчы киргенин ол доктаалда буруу шаап демделген. Оң сөвүлдө чамдык хоужуд турган черлер хемчегерин алдын-биле чагымчалыктар элээн чоруттыган.

Ындыр болза-ла нитича-биле бижидяленин республикада четпес чоруп турарын уттуп болбас. Чагымчалыктар доозорунун хуузазын чедир саныг конуктар артык, декабрь эгелени чедир ол доостур учурул. Парлагга бижидяленин талазы-биле Улуг-Хем район хаммыкты дозат. Эрткин чымын бо район «Шын» солуну 1824 кезекти чагыткан болза, ам чүгө 632-ин, «Тувинская правда» — 902-ин бижиткен болза, ам чүгө 371-ин чагыткан. Бу районун Өвүр-биле демейлеп болбас, Өвүр район бо чымын «Ленинчи орук» солуну 516 кезекти бижиткен турга, бо кире улу район чүгө 165 кезек солуну бижиткен дика четпес. Партияком солуннар, журналдар чагымдагы кичигей салбайн турарында чугаалаш херек. Чагымчалык чорудар дугайында партиякомун секретаринын оракаччы эш Харченко — Партия эге организациаларын секретарларына сагымдырп каай бис аан — деп, чуга-биле кызматтарын, тоочма-нок хоон-биле көрүп турары оңа болбас. Парлагга чагымдагы Барыш-Хемчи районда база багай чоруп турар.

Республиканын харызаа эгеленин болгаш чамдык партиякомун талазында организациын аякка четпес чорутканын түңкелсинде бугу чагыткан солуннар эрткин чымын 14.264 кезек турган болза, а бо чымын 10.428 кезек болган, сеткүүлдер эрткин чымын 26.250 турган болза, ам 19.557 кезек чагыттыган.

Артык саныг конуктарда чагымчалыктын планын чүгө күөскөн үзүп эвес, хары аяк күөскөн дээр партия комитеттери, районнары харызаа салбырлары далайыг херек. Согулга болза өг-бүлө буруу чагымчалык болурун чедир алдыр болур. Моң-биле чергелештир бир чугула суруга болза, парлагга чагымдагы калбарышшаан, оң тардымагынын чоруп үе-шаанда эки организациалары болур.

М. ДЕЛЕГ.

СЭКП обкомунун инструктору.

АГИТАТОРНУҢ БЕДИК ХҮЛЭЭЛГЕЗИ

СЭКП ТК-нын ээлчеглиг Пленумун чымылдырар, аңа «Химия үлөтүрүчү улам ийди аякчулар болгаш химия продуктуларын база материалдарын улуу аякчалыгында калба-биле аякчалар дугайында» айтырыгын чугаалаштыр деп, ТК-нын шийтири бистин республиканын аякчалыктарын сорук киришкенине көдүргөп.

Республиканын үлөтүр-бүдүрүгелеринде, колхозтарда болгаш совхозтарында ТК-нын декабрь Пленумунга чедиринин учуражыр дээр чарыш шапкын калбарын эгелээ. ТК-нын Пленумунга төлөткөн учуражыр дээр чарыштын эгелекчилери база-ла бистин муракчы бүдүрүгелерин, колхозтарыныс болгаш совхозтарыныс болуп, а оң организациалары болгаш сорук киришкенин хой саныг агитаторларыныс болуп турар.

Респотребсоюз АТК-элчин коллективти чүкк сөөртүлгенин чыл даяны ноябрь 11-де күөскөн. СЭКП ТК-нын улаас болур Пленумунга чедиринин учуражыр дээр чарыш чүккүлдүг демисекип кирипкен. Коммунисттик күш-ажымдык коллективти деп ат дээр демисекип турар республика типографиялары коллективти чыл планын ноябрь 12-де күөскөн болгаш ам бөдүрүн муракчы аякчалыктарын Зот Ооржак биле Рита Заверотнаын эгелекчи саналын бир үн-биле дегенчү, пленум мурунун чарышын бугу шестере, аякчалын бүрүзүгө чедир калбарып турар. Пленум мурунун чарышын шапкын чамдык эгелекчилери Ызындык болгаш районнарын үлөтүр-бүдүрүгелеринде, «Тыва даг-дугу» болгаш оске-даа турдугуларын, транспорт организациаларында хойн көргүзүп болур. Бу муракчы бүдүрүгелер пленум мурунун шалымы аякчалык организациаларда агитаторларын калба-биле аякчал турар. Маңа чижээ кылдып, алдыга, респотребсоюз АТК-зын 16 агитаторлар бригадаларда, гарахта болгаш доктаалдак участкаларында бижидялган аякчалдып, ТК-нын Пленумунун дугайында бөдөлгөдөрүн кылдып, кижилерин күш-ажымче сорук кирип турар.

Республиканын көдөө аякчалык черлерин мурунда эң берге болгаш харысалгалык үе-көдөө аякчалыктын кышкы аякчалыктары, аякчалы мал кыштагалдыктын кышкы үзүп келген. Көдөө аякчалыктын бо нарын соругуларын СЭКП ТК-нын ам болур Пленумунга учурун калбарган чарыштын дээтин саядыр-биле чамдык черлерде элээн эки шийтирелтиин турар.

Танды районун «Революциянын чалбыкы» колхозта партиякомун ТК-нын Пленумунга учурун аякчалды агитаторларын дамчытыр эки организациа турар. Олар малчыларын, механизаторларын болгаш таракчаларын ортузунда Пленумун учур-дузазын, аякчалык мисиралды болгаш органиктин чедирин чылдырларын колхозтун чег аякчалык аякчаларын кайы хире аякчалын тайылбырлап, таракчаларын, малчыларын пленум мурунун чарышын хаара түдүп турар. Моң түңкелсинде колхоз мал кыштагалдыктын чүгөр чорудуң, бугу кыштагаларын, фермаларын септөө, малчыларын чуртулга черлерин эки белеткен алган. Бригадаларда болгаш фермаларда мал чедирин 1—3 айларын кулаарызын тургускан болгаш 7 трактор мал чедирин сөөртүрүн үргүчүлөп турар.

Колхоз техника септелгенин база организациын чорудуп, 5 тракторларын белен кылдыр септөө, 5 тракторларын белен кылдыр септөө, 5 тракторларын белен кылдыр септөө.

ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын бюджет комиссияларында болгаш Националдар Советинин экономиктин комиссиясында

ССРЭ-нин Дээди Советинин алдыг чымыдагы үшү сессиянын болур деп турары-биле холбаштыр ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын бюджет комиссиялары 1964—1965 чылдарда ССРЭ-нин үзү аякчалык-хожжудерини Курнө планынчын төлөвлөдөн болгаш ССРЭ-нин Курнө бюджетинин төлөвлөдөн, а ол ышкай 1962 чылда курнө бюджетинин күөскөдөдөн дугайында өтөттү баштай хынал көөртүп эгелээ.

Комиссияларын аякчалыг эвилелешкен республикаларын Министрлер Чөвүделеринин төлөкчелери, ССРЭ-нин Курнө бюджетинин, ССРЭ-нин Сан министрствозуну, оске-даа министрствозарын болгаш төп албан черлеринин төлөкчелери кирип турар.

1963 чылдын ноябрь 22-де Кремльге ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын бюджет комиссияларынын болгаш Националдар Советинин экономиктин комиссияларыныс болган хуралында 1964—1965 чылда ССРЭ-нин үзү аякчалык-хожжудерини Курнө планынчын төлөвлөдөн дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүделеринин Даргазынын оракаччы, ССРЭ-нин Курнө бюджетинин даргазы П. Ф. Ломоносов илеткелди, 1964—1965 чылдарда ССРЭ-нин Бүгүнчү бөд-

торлар септелгенин улаас үнер. Колхозчулар боттарынын хулээпте ТК-нын декабрь Пленумунга чедир 10 тракторларын септөөрин, эг саядырын чыл планын күөскөдөрүн аазааш, күженишкенин аякчалды кирипкен.

Барыш-Хемчи районун «Мурачтык», Чоң-Хемчи районун «Большевик» колхозтары мал кыштагалдыктын, «Сельхозтехника» Бил-Хем салбыр тракторлар септелгенин СЭКП ТК-нын ам болур Пленумунга учурун социалисттик чарышты калбарган, эки чорудуп турар.

Ам болур Пленумга хайнышкынын белеткелдерин үзү кайла-ла партиякомунга аякчалык чонунга политиктин болгаш күш-ажымдык кедүрүшкүнүн кайы хире баштап, агитаторларын күжүн канчээр аякчалды турарын чүдөн-даа тода көргүзүп турар.

Бо хайнышкынын үдө Танды районун «Коммунизм херели» колхозта мал кыштагалдыктын кайында болгаш техника септелгенин байдал-биле канчал эртекип болуру? Ол аякчалыгды кыштагалдыктын белеткелди белен мынчага доозулаан, техника септелгени денди оожум. Ол хире-ле малчылар, механизаторлар ортузунда агитаторлар аякчалдаштып турар, политиктин аякчалы нитича-биле кончү кешек. СЭКП ТК-нын Пленумунга болгаш дугайында тайылбыр-даа, организациын аякчал-даа чоруттуман. Бил-Хем районун «Тимелег» колхозунун Дөгедө, Сесерлиге малчыларын биле бижидялган агитаторлар бар. Ынчаарга ол черлерде малчыларын белеткелтиин кыштагаларга, кажаларын, чуртулга бажынары септелтиин, мал чедиринин чуртулга турда, кижип турарын агитаторлар оңу «бистин херевис эвес» деп көрүп турары шын эвес.

Чамдык бүдүрүгелерде партиякомунга политиктин аякчалды багай организациа, агитаторларын аякчалды башкарып турар. Кызылчүк туубою завод, хоорайнын үлөтүр комбинаты ол айларын планын күөскөдөн, а нинда партиякомунга аякчалыктарын сорук киришкенин агитаци-миссалыг аякчалы биле бижидялган турган, четпестери чабыдар хемчегерин алдырн болгаш байр турар. Харин моң учурунда олар пленум мурунун чарышын аякчал-даа кирип, нинда агитаторлар аякчалдаштып турар.

СЭКП ТК-нын декабрь Пленумун бистин үзү аякчалыктын бугу адырларын хождүлгенин узуз учур-дузазын айтырымын чугаалаштыр. Ам болур Пленумун учур-дузазын совет кижип бурзуңгө чедир угадыры, ылангыя химия үлөтүрүчү продуктуларын болгаш материалдарын үлөтүрүгө, көдөө аякчалыгды бөр аякчалык талаларын тодаргай тайылбырларын, химиктин теризаларын бистин үлөтүрүгө, мисиралды кемичилгелерин болгаш хоранжыктарын чег аякчалыг аякчаларын аргаларын аякчал-агып бурзуңгө тодаргалы партиякомунга чугула суруга. Пленумга белеткелдер үзүндө республиканын аякчалы чоннарын политиктин болгаш күш-ажымдык кедүрүшкүнүн деткин, баштап турган, бүдүрүгелерин чыл даяны күөскөдөрүн, мал кыштагалдыктын, техника септелгенин организациын чорударын хандыр талазы-биле партиякомунга чугула суруга — агитаторларын ам үдө эң бедик хулээпте.

ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын бюджет комиссияларында болгаш Националдар Советинин экономиктин комиссиясында

ССРЭ-нин Дээди Советинин алдыг чымыдагы үшү сессиянын болур деп турары-биле холбаштыр ССРЭ-нин Дээди Советинин палаталарынын бюджет комиссиялары 1964—1965 чылдарда ССРЭ-нин үзү аякчалык-хожжудерини Курнө планынчын төлөвлөдөн болгаш ССРЭ-нин Курнө бюджетинин төлөвлөдөн, а ол ышкай 1962 чылда курнө бюджетинин күөскөдөдөн дугайында өтөттү баштай хынал көөртүп эгелээ.

Комиссияларын аякчалыг эвилелешкен республикаларын Министрлер Чөвүделеринин төлөкчелери, ССРЭ-нин Курнө бюджетинин, ССРЭ-нин Сан министрствозуну, оске-даа министрствозарын болгаш төп албан черлеринин төлөкчелери кирип турар.

АК-ДОВУРАКТЫҢ ОҢЗА ЧУГУЛА ТУДУУНДАН

Бугу-эшелдин оңза чугула тудуу Ак-Довурактын даг-дугу комбинатынын тудуучу бирги элээнчиги доостур хук келген тудум улам-на чоокчулап ороп. Петр Шарковтун дашчылар бригадасы болгаш Владимир Вишневецкийн артистурлар бригадасы бо

тудууга шаанд бээр аякчалдып, күш-ажымдык бүдүрүгелерин бедиринге адырарлар. ЧУРУКТА: Алдырны бригадирлар П. Шарков, В. Вишневецкий олар кылган аякчаларын соңуургалып турар. Фото В. ЛУКОВТУУ.

Хүн демдегелли Үе далаштырып тур

Ак-Довурактын даг-дугу комбинатынын тудум-монтаж аякчаларын доозорунга чедир аякчалга кирер комплексинин тудумчуларын эргеленде чангыс ай артык. Үе далаштырып турар. Хей-хей бригадалар аякчалга киреринин мурунда хундере дайчычы бау-биле аякчалды турар. Республиканын алдырныг тудумчу Д. Г. Голубович-дуурткан бригадасы ийн куралы резервуарларын дериникин доозорунга дугайын субботада рапорттаан. Ол черлерин нитича ишкери 1600 кубометр. Оңу айткан хуузазында ийн хонук эрте дооскан. Аякчалга кирер комплексинин эң чугула черлеринин бирээни дериникин бригадын бугу кезигинери кара-кызыл аякчалды. Моңгуш Дарышкаты, Константин Сипачови, Мавы Хомушкуну, Петр Розинчонку болгаш Виктор Голубовичи орапкан демделгел херек. Механизация баазанын начальниги Олег Стараников 32 шактарын дургузуда халажыга чокка тудумчуларга бетонун берип турган. Оң эбузот сорук киришкенин чоругу аякчалык-херектин чедиринин шийтирелген.

Администрация-чуртулга комбинатынын корпузунга канализацияны киргенин бугу үзүндө шенеп көргөн. Ол киришкени аякчаларын бүрүн-биле доозор төлөдө, № 3 тудум-монтаж эргеленин коллективти тудумчулар туумары эргежок чугула болуп турар. Ыччалда-даа дургузуда бүдүрүгө комбинатынын белеткел эууртук турган демир-бетон коллективин чок болуп турары тудумчуларын саадыдып турар.

М. Е. Жигаловка удурткан «Сибирьтехмонтаж» участогун бригадасы доозун дамчыдылгын элээнчиге патинада кирипкен, ол доозун дамчыдылгын фабрикалык кол корпузун доозун чок болдурун корпус-биле адууштурар. Кол корпузта ол-ла участкаду Тимофей

Точицкийге баштаган бригадасы 18.0 деп демдектөө-кинде дериникинн элээнчиге доозуп турар.

Иччалда-даа ол гус-тус чедириникин Бугу-авылдин оңза чугула тудумда байдал чогумчалык болуп турар деп санаарын эргелен бербиин турар. Хей-хей объектилерде күш-ажымды организацианы ам-даа четпес болуп турар. Администрация-чуртулга комбинатынын дериникинде (участок начальниги эш Игнатев) оңза хей четпестер бар болуп турар. Ам арылган кызыл кижилерин узуз коллективти аякчалдып турар бажынын кышкы байдалга аякчаларынга элээн белеткел болуп турар. Хей-хей сонгаларын аякчалды, сонгалар чактарын сөмөкөөн. А кол-ла чеге — штуркутар аякчаларын кызыл өрөөдөрүн чылдыр сугуларын чок болуп турар. Ол участкага нинда аякчалдып турар кижилерин ийн элээнчиге аякчаларын ноябрь 19-тан бээр организациа шыдаван.

Арылган кызыл аякчаларын механизаторлары Красноярскийден «Тыва даг-дугу тудум» эргеленин эргелени ноябрь 20-де чедир келген. Бедик мергежидиг 5 тусай артеминер амга чедир чангыс дөрбөчтин метр чер бөзүн штуркутаралааны аякчалга кирер комплексинин удуруткучуларын мадычын болуп турар. Аякчалды дээр чоруткан администрация-чуртулга комбинатында аякчаларын байдаларын ол эрга туртузуп бербөн.

Аякчалга кирер комплексинин объектилеринге кижилер-биле политисалыг аякчаларын бары-ла чуртулгын турарын мурунда-ла демделген болгай. Үлөтүр партиякомун секретары В. Г. Коганков ол чугула херекти участкалар начальнигерине чал каап каан. А шалычты тудумун коллективинин авангарды коммунистер болгаш комсомолчулар кайда? Олар адымында бо талазы-биле четпес аякчалдып турар.

Улам сорук кирбишаан

Даг-дугу арыгаар фабрикаын тудумчулар тудум материалдарын дуулаар бүдүрүгелер комбинатынын аякчалык-хожжудерини бүдүрүп берип турар. Оң иштинде артистурлар депти демир-бетон конструкцияларын артистурлар белеткел турарлар.

Ол иштин кезигинери чангыс эбузот элээн банинда 6—7 тонна артистурларын кылдып турган болза, фабрикаын бирги элээнчиге декабрь айда аякчалга кирер, тудумун темпини бедир дугайында партиякомуну бюрозунун доктаалы үгеленинде база Ак-Довурактын тыва даг-дугу комбинатынын партиякомун аякчалыг активинин хуралын соңда аякчалды темпини улам дүргөткелер. Олар ам хун санында фабрика тудумга 9—10 тонна артистурларын бээр арталык болу бергенер.

СЭКП ТК-нын ам болур Пленумунга чал күш-ажымдык белеткел учуражыры бистин мынчыл хулээпте. Бис фабрика тудумда эш Вишневецкийн удурткан бригадасын чарышка кыйгыраш, аңа аштырбас

дээр каш дапкыр күженишкенин аякчалдып турар бис. Ноябрьнын планын 130 хуудан куулаштып, а СЭКП ТК-нын Пленумунун аякчалыктарын күжүн таварыштыр декабрь айын бирги чарыштын планын күөскөдөрүн дээр демисекип турар бис — деп, эш Ооржак Достан чугаалап турар.

Президент Кеннединин өлүрткени АКШ-ты дүвүреткен

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Президент Джон Кеннединин өлүрткени Каттышкан Штаттарын дүвүредип үндүргөн.

Президентин бажыне улуз аралык снайпер лавчы-биле боолаанын түңкелсинде аары-биле балыгланган болган Даллас хоорайнын госпиталь эвилеленин (Техас штат) үжүн мишута эрткин соонда, Нью-Йоркту-биле ийн каш турда өлгөн. Президент чүгө чугаалары-биле аякчалык машинага олтуруп алган, бажыне бер чорда олтуркучу ону бажынын бөш азы алды казынын соңазында болган дээр агентилеринин дыйнадылган билдирин турар. Даллас хоорайнын президентин бажыр черлерин-биле үнүп келген 250 муң чурттакчылары ол үдө кудумчуларга турганнар.

Штаттыг губернатору Кеннединин хөрөөчө ийн ол-биле бажылаан, а ол ышкай туз черин бир полициейи өлүргөн дээрин моң-биле кады база дыйнадып турар.

Президентин бажыныга халдазынга сезилеттирген кижини тудум

Шыларгай америк курнө аякчалыкчы Джон Фитджеральд Кеннеди 1917 чылдын май 29-та Бруклин (Массачусет штат) төртүтүлгөн. 1940 чылда Гарвард университетин дооскан. 1941 чылдын сентябрында 1945 чылдын апрельге чедир Кеннеди АКШ-тын шериг-далай флотунга албан эртинер, делегациянын ийги дайнынын үзүндө Ожум океанга бооп турган дайын чорудууларынга киришкен.

Линдон Джонсон АКШ-тын президентизи

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ак бажынын парлагга секретаринын оракаччы М. Киддлдин Даллас хоорайда (Техас штат) корреспондентилерге медегеленинде алдыга болза, АКШ-тын президентизи Дж. Кеннеди Вашингтонту-биле 14 шакта (Москванын биле 22 шакта) мөчөн.

Вашингтонда Ак бажынын кырынга кайдыкчалык демээ кылдыр АКШ-тын национал туугун мөгөйтүр аска.

Конституциянын эбузар оракаччы президент Л. Джонсон АКШ-тын президентизи болган.

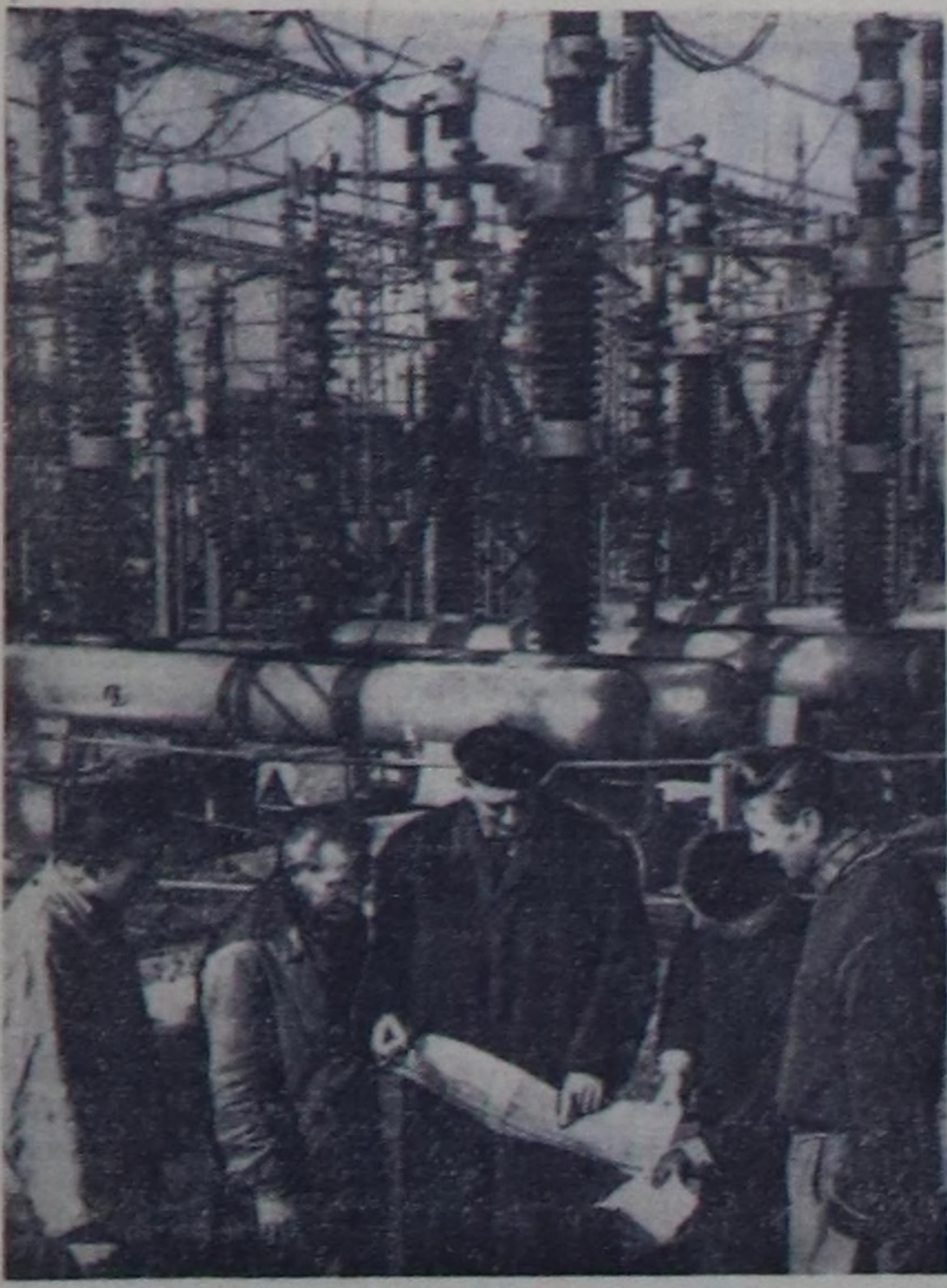
Линдон Джонсон Америкаын Каттышкан Штаттарын президентизи болуп, тускай дайгыракты берген.

ЛИНДОН ДЖОНСОННУҢ ДОПЧУ НАМДАРЫ

Линдон Джонсон 1908 чылдын август 27-де Стонволл хоорайнын чоотуга (Техас штат) төрүтүлгөн. Башкы колледжге болгаш юридиктин школага эртемни ол чедир алган. 1930—1932 чылдарда Хьюстонун (Техас штат) школарынын бирээзинге башкылап турган. Оң даразында конгрессмен Р. Клебертин секретары болган Техас штаттын аныктар айтырларынын талазы-биле эргелди директору турган. 1937 чылда америк конгресстин төлөкчелер палатасында демократтар партиянда соңууртуган

Дууш (УУР) — Мукачово (ССР) — Лемешаны (ЧССР) электр дамчылгазынч чаа күчүдү шугуу чоокта чаа ажылагач кирген. Ол болза Европада социалистик күрөшүнүн энергетик системанын кезин болур. Ам Бенин даа күрөшөр — Совет Эвилели, Польша, Чехословакия, ГДР, Венгрия, Румыния ол системалар электрэнергияны ал турар. Чоокку үдө ол системага Болгария база каттырар. Чаа уластокутун ууун дуртуу 400 километр. Ону совет, румын, чехословак энергетиктер туткан. ЧУРУКТА: Лемешаныда постанциянын девисээрлери. Фото ЧТК — СЭТА-нын.

КАРНЕГИ-ХОЛЛГА МИТИНГ

НЬЮ-ЙОРК. СЭТА-нын корреспондентин Л. Веллчаниннинг дамчыты турары болза: Чоокта чаа Нью-Йорктун Ност дээр депшигелиги нигилели Октябрьнын социалистик Улуг революциянын 46 чыл оюн болгаш АКШ биле Совет Эвилелинин арасында дипломаттык харылзаларын тургусканын 30 чыл оюн демдегелер эгиртирген. Америк-совет найырадык национал чөвүлеличи организациянын митинг Карнеги-Холлга болган. Улуг концерт залыга кижилер долдурулган. Вашингтонда элчин А. Ф. Добрынин чыгган америк өнүктөргө байыр чедиргеш, төөгүчү чорудулганын табышын камгалаар дээр оюна харыскалган Совет Эвилелинге болгаш Баттышкан Штаттарга оонаган деп демдегелген. А. Ф. Добрынин Н. С. Хрущевтун телеграммасын номчаан. Совет чазактын баштыгы ол телеграммасында хуралдык киржикчилеринге изиг байырын чедирип, бүгү-нитти табышын эрге-ажыктары дээр совет болгаш америк улустарын арасында бот-болуп билчир чорукту бажыгларьчче угландырган оларын чаагай ажал-чорудулганын чедиркиширини күзөөн. Шылгарантай американыч — президент Франклин Д. Рузвельтин алы-биле холбашкан, бизни курттарыбыздын арасында харылзаларын чогуулашкан совет болгаш америк улустарын арасында харылзаларын хөгжүдөлгөсүнө чүгүлзе болур дээрин телеграммда айтып турар. Ам делегейин дүшкүрүчү чоруну чабырдыларын талашып баштайт бажыман кылганын үдө Американын Каттышкан Штаттары болгаш Совет Эвилели боттары күженишиктерин каттыштырып, делегей байдалын улам ийни кадыкшыларын болгаш маргалдадык айтырларын табыш арга-биле шиктирлээрин чедип азырын оюна чүгүлзе.

Митингдин киржикчилери Совет чазактын баштыгынын байыр-чедирген өстөрүн димиттинг адыш чазакканын-биле уткаан. Митингке чүве чугаалаан АКШ-тын хэй-нитти ажалдагычы доктор Корлисе Ламонтуну демдегелген: бо улааза Совет Эвилели-биле дипломаттык харылзаларын тургустуу-ганын 30 чыл оюн дайын сөздүгүлзе бүгү чылдарындан артык эң таарымчалык байдалдарда демделген турар. Бо экижикиле чорудулгачи шенделерин хоруур чугаайында Бергаге ат салганы-биле, а ол мышка америк-совет найырад чөвүлелинин ажыл-чорудулганын буржатарын ораалдашкан реалсылык күштер согуугу алганы-биле тайыбырлаттынар. Ийчазла-даа соок дайын ам-даа үргүчүлүшкөн, ийи куластарын арасында табышын болгаш найырадын талашкачкылар ам-даа улуг ажылы кылар жүрүлзе дээрин Ламонт чугаалаан. Табышын камгалаар дээр хероо-жонер шимчөөшкүниң көсү ажалдагычы Маргарет Рассел биле негр шимчөөшкүниң киржикчи элче Ира Харрисон олар митингдин киржикчилеринге байыр чедиргенеп. Аанын Россияга-даа, анык Совет республикага-даа кээп, В. И. Ленин-биле угжуралык, сөздүгүлзе биринчи чуртукка үргүчүлүн аа-чызы болуп кээп турган доктор

Джером Дэвис делегерпей чүве чугаалаан. Экономиканы, эртемни болгаш культураны хөгжүдөр, социал талашы-биле чегүтү эвес чорукту уау-каарына, чаа кижини кижилеринге Совет Эвилелиниң чедип алгаш аажок улуг чедиркиширинин дугайын Дэвис чугаалаан. Бүгү совет улус табышчы ак-сеткичи-биле чүгүтү турарын ол демдегел, чег-селенишиктерин бүгү-нитти болгаш бүгү дүжүр дугайында совет саналдарын хулаап азырын дээр дем-сехириче кыйгырган. Митингке олтурган совет аалчыларын арасында ССРЭ-ниң КНО-да докталам талашканын Н. Т. Федоренко, скрипка Лавд Ойстра, ССРЭ-ниң Медицина эртемпер академиянын президенти Н. Н. Блохин баштаан совет-америк харылза институтунун хэй болук кегитинери база бар турган. Совет аалчыларын болгаш совет-америк харылза институтунун мурунунда чыгылганга байыр чедиргеш, кижини төрөгөтениң келер үеи ийи улуг күрөндөр — Совет Эвилели биле АКШ боттарынын арасында бажыг улуг харылзаларын тургустуу ал шылдарында улуг кир-чегеи-биле хамаларын турар дээрин Н. Н. Блохин демдегелген. Бистин чурттарыбыздын арасында табышын болгаш найырады күзөп турар кижилер Каттышкан Штаттарда хэй-биле бар болуп турарын хөрү бистере таарымчалык дым, бис бааза-ла табышын болгаш найырады күзөп турар болгай бис деп, ол чугаалаан.

Эгээртинмес байлактарнын чурту

(Төнчүзү, Эгези № 276 «Шында»), КОРГУДУКЧУЛАРНЫ — ХАРЫСАЛГАНЕ Национал-азастан эг-хөргөй дээр комиссияга төлөөр дугайында айтыр-гыны даштык компанияларнын төлөөлөкчилери-биле чугаалажырчы-ча белегин нефлон чазак илгерилезе. Ажыл-ишчи чугаалажырчыларнын орнууга ол компаниялар коргуду, кижанын өгөдөн. АКШ-тын чазак нефть хаанынын калчаалы-биле камгалап киргеш, бир-ле болза эг-хөргөй комиссияга каттан компанияларнын илгерилезе хандырар, чок-ла болза, Цейлонга экономикалык дуза соокса турар деп илгерилезе нефлонга кылган. «Цейлон капиталык куртарынч мургууну элксиз-биле самвааза» — деп, ол хунерде премьер-министр Саримаво Бандраникке делегелген. Чазактык бажыг туруш-болгаш чурттуу бугу чоуну дээр. Бүгү Цейлонга болгудуу хэй кижини киржикчи митингилерге чоуну бугу кезектериниң төлөөлөкчилери, аны-буру партияларын, профессионалдерин болгаш аймактар организацияларын кегитинери АКШ-тың коргудулар дээр чоруну чүдө-бузар чорук кыллар каргал кылдынар. АКШ-тын элчин чегиниң бажыгчыл-дан ирак эвеске, Коломбога болгаш митингке чыскаалжар даштык нефть монополистары деп бижиг-ледиг хааржак-чегеги онекине кири шылдалап чөгөш «Сам дайын» хойтузун өргөдикен. «Улук угбайын» хойтузунуң салым-чолуу база шак-ла ийи болган — ол дээрге АКШ-тын Цейлонда элчин дээр Фрэнкис Уиллас куражыкч чугаалаан.

бар. Ол кижини хоругаттырарнын биче муруу чарында АКШ-ка чорун, ааза болуучу мергежили ааза беледин алган турган. Ааза ийи, бээр баар акшаны америк чазак берген. Суд чорудулганы ам-даа доозу-баан, судчөөлөкчилерин оокан ийи-лидлар чорудуп болгаш дегини турган ийи кижилерин аттары болган ам-даа адаттымаан. Ийчазакч илгерилезе үеинде айым чок чоруктуң нефлон органдары АКШ-тын Цейлонда элчин чегиниң бажыг секретары болгаш консул Гарольд Джозеф чүктөр бээриниң дугайында айтыр-гыны тургускан. Маан болур турганын ийи, болуучу дипломаттык аргезин чылдак каакша, Г. Джозеф чүктөр бөрбөн. Цейлоннар боттарынын өндүктөр болгаш дайындарын кимары дээр ийи кылган билдилер. «Совет Эвилели дээр, коммунизм — агрессия» болгаш дайында улуг ходелин, тай-бытта изиг берип турар алаегиниң улуг күжү, болуучу национал хамалышас дээр адисежили турар бажыглар болгаш алаагай чурттуу бугу улустарынч эң улуг ажалдык болгаш камгалагычы деп чүвөн херек кырынга бузурген — деп, «Фортара» солуучу редактору Моз Кейсман мезгил-мезгил бессазым чугаалаан. ТАРБЫННЫҢ МЕДЭЭЛКЧИЛЕРИ Совет улустун чедиркиширин, аймактарын болгаш культуранын моон ужурунда Цейлонда аажок со-нуурган турар болу. Делегейин баштайт комсомолы Ю. Гагарин Цейлонга чоруп турарынч үеинде Юрий Алексеевичинч чегектер дуй алган машинасы Советтер чуртунуң төлөөлөкчилерин байыр чедир дээр ирак суурлардан келген кижилердин тургустууган шуут-ла тудуш кор-дор-биле хоорайдан хоорайга өртөн чоруп турганын утпаан мен. Цейлонда совет фильминеринч фектиал болгаш совет делегелер кайгамчк улуг чедиркишиң өртөн чоруп. Чурттуу ааза хэй хоорайда-рында ажалдап турар нефлон-совет найырад Лгзанын 40 салбыраарын номчулга чегеринде кижилер кезөөр хэй. Найсылаадык «Виде-алянка» университетинин чамалда орус дма өөрчир курстарда чалгыс кижиниң олут бүрүзүнө оонаштыр студентилер болгаш бажылар 10—10 билдиришиктерин кирген. Ору болгаш совет чогаалдарын чөгөдөөлөрүн оонаштыр Цей-лонда улам-ла хэй-хэй тиражтарын үнүр турар. Яларуу чексизтик шенделерин кезик-чамдыктай хоругдар дугайында Керээн чарганын ийи-биле чүдүлүгүнгөн болгаш оң аазага баштайт фильминерин бирээ болуп, алми салган Цейлондун чазактын тайбыл политикасын совет улус болгаш бугу депшигелги кижини төрөгөш беле-биле үнелен турар. А. МАТЮШИН, (СЭТА-нын корреспондентин).

Совет космонавтарга шаңналдар

БАТМАНДУ. (СЭТА). Непалдын тааны Махендра совет космонавтар Валентина Николаева-Терешкова, Андриан Николаевти болгаш Валерий Быковскийни хаан ордунуңа хулаап алган болгаш космос ужудуш-кунарынч үеинде көргүскөн эрседим, маалдыр чоруп дээр, космос делегини шимчөөшкү оларынч кирген салышканын дээр, бирги чегиниң национал негал орденнери биле оларын шаңнаан. Валентина Николаева-Терешковага «Субхикхат Три Сакн Натт» деп орденни, Андриан Николаевке болгаш Валерий Быковскийге «Супрасиджа Прабад Горка» да Дакхин Баху» деп орденнерин тыгаскан. Ол орденнер-биле Непалда төрөп чуртуну мурунуга шериг болгаш хамааты шылгарантай ачы-хазыаады дууш шаңнап турар. Совет маалдырларга шаңналдар тыгырынын баулаанын Непалдын

Министрлер Чөвүлелиниң дарганы Тудси Гир, негал армиянын дээди шериг начальниги, а ол ийишкан ССРЭ-нин Непалда элчин Е. Г. Забрдин киргешкен. В. Николаева-Терешкова совет космонавтарын өмүнөсиден сөс ал чүве чугаалаан, улуг шаңналдар дээр Непалдын хаанына өөрүп чегире болгаш совет космонавтар бо шаңналдарын космос делегини шимчөөшкү чедиркиширин дээр бугу совет улуска тыгаскан шаңналдар кылдыр үнелен турар деп чугаалаан. Махендра хаан биле совет космо-навтарын арасында чыгыс бессада болган. Совет космонавтарын космос ужудушкунарынч хаан улуг-биле сонуурган болгаш чуртуну национал экономикалык хөгжүдүргөсү Непалга берип турар совет дузалы-чыгы беди-биле үнелген.

БЭДЧ-ниң комиссияларында

ВАРШАВА. (СЭТА). Бот-болгаш экономикалык дузалыгы дээр деленини (БЭДЧ-ниң) көмүр улетуруунун талашы-биле докталам комиссиянын эаделегил хуралы ноябрьдын 16—20-ле Варшава болуп өртөн. БЭДЧ-ниң кегитинери чурттары хөмүр лаш тыгышты улуг-биле кез-чөвүлелинин айтырларын ол туралга чугаалажып көргөн. Көмүр улетурууге чаа улетуш чегерин сонуургалдык чурттарыны күштери биле болгаш хөрөгитилери-биле казы тургустуунын болдуна аргаарык болгаш байдаларын бааза-ла чугаалажып көргөн деп, ПАП агентиле дыйнадып турар.

ИРАКТА БАЙДАЛ

БЕЙРУТ. (СЭТА). Ирак найысы-лаада шериг бүрүн контролдот бот-танлыр турар дээрин Багдадтан келгилеон дыйнадылар херечилеп турар. Басчы «национал гвардиянын» кегитинери бо чылдын февраль 8-ле кирүне эргилезиниң үеинде алан боо-чепсез болгаш шериг херекселенин дужаап турар. Көмөндөт шагын база кызгырган чугаайын Багдадтын радиоу дыйнаткан. Албан чегериниң болгаш тус-кай албан автомашиналарынч хоррайт шимчөөшкүниң чепсөөрөк. Найсылаадык чуртаткылары хулаа автомашиналарын ажалдыр хорраан. Салгыны өгөлдөр деп аш-чөк магазинериниң болгаш дагышкыларын эадегин радио кыйгырган.

ИРАКТА БАЙДАЛ

Багдад мурунку хөвөөр даштык делегейден хоорук болуп артып-шышкан. Кызыгаарлар, аэропорттар халдыган. Информациянын дамчыдуу кара чангыс чег болуп турар Багдад радиоу чүдө албанын дыйнадыларын дамчыдып турар. НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ирактын чаа чугаайн тургускан дугайында Багдад радиоуунуң дыйнадынын тайыбырла-вышкан. АП агентиледин корреспондентиниң Бейруттан дамчыдып турары чүдө дээр, БААС партияны көсүк кегитинери чазактык со-сатыныга кирген. Оларын арасында — камгалам министри Тикрити биле орук харылзалар министри Латиф бар. Тарх Яхьяныч, чазактын он үш министрлери чаа кижилер болуп турар. Олардан сес кижини — моон мурунда Бекрини баштап турганы министрлер кабинетини киржикчилери. Басчыларын февраль 8-ле эргилезин сөздүлө чазак башты-гында олуртканы премьер-министр болган. Чаа чазакта кара чангыс курд Муслах Накшбадин күрүне министрлик албанын кылып турар.

Леопольдвильде чаа ончүк-чөнгөө

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ. (СЭТА). Леопольд-вильде ноябрь 21-де эртенгиңиң 6 шак турда «Чаа чүдө» деп парла-ганын корреспондентин Б. Г. Бек-назар-Нобашевту тудуп хоругдуан. АП-ниң төлөөлөкчиси чангыс эвес улаа туралык тургажы, конго полициянын агентилери корреспондентилер турар черге чаа таварын кирген болгаш бугу бажынын үжөп, ол корреспондентини күш-биле билдинмес черге апарган. Конгонун аймык чок чорунуң албан чери бугу дипломаттык норма-чидектерин үрөш, ийи совет дипло-маттар Б. С. Воронин биле Ю. И. Маковитх тудуп хоругдуан, үшкү күнде кара бажында олуртуп үргү-чүлөшканы билдинтип болгай. Ол дипломаттарын машина иштинден күш-биле ундурчун келген, этеп-сөкүлүп, билдинмес черге апарган. Журналистик бөдүктөргө билдинген-биле алдыра, ол совет дипломаттарын мөбөтүчү парашютчуларын «Бизаа» деп лагеринде олуртуп турар. Моон-биле холбаштыр совет элчин чери конго эрге-чачыргаларын муру-нуга шиктирлериң негелделерин кылган. Ийчазла-даа Конгонун чааза

мынчага чедир ону мыт чок эрттирип каарын болуп турар. Бо дүрүм чок бужар ончүк-чөнгөө бугу бөдүни конгочулар килденеп турар. Конго реакция ол ончүк-чөнгөөлөрүн үгөдө-дө тургаш, найырачы күрөшөр-биле Конго республиканың харылза-ларын баскырадыр ораалжып турар деп чүвени бөдүни конгочулар эки билип турар. Конго полицияның бо ончүк-чөнгөөлү халлашканы-биле холбаштыр ол полицияда дыга хэй америк чөвүлөкчилер ажалдап турар деп барымдаа-кичөөнгөйи бо-дунче көрүндүрүп турар.

Гонолулуда чөвүлөл хуралдын айыылдык сорулгалары

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Гонолулуда (Гавай ордулуктары) АКШ-тың куру-не департаментинин болгаш Пей-тагонунуң дээди улугуртчуларынч бир хунде болган чөвүлөл хуралы доозулган. Чөвүлөл хурал оюна чажыт байдалга өрткөн. Камгалам министриниң парла-га-биле харылза талашы-биле дузалы-чымы Артур Сильвестеринч чөвүлөл хурал доозулган соонда номчаан тус-кай делегелде чугаалап турары бол-дуураан. НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Гонолулуда (Гавай ордулуктары) АКШ-тың куру-не департаментинин болгаш Пей-тагонунуң дээди улугуртчуларынч бир хунде болган чөвүлөл хуралы доозулган. Чөвүлөл хурал оюна чажыт байдалга өрткөн. Камгалам министриниң парла-га-биле харылза талашы-биле дузалы-чымы Артур Сильвестеринч чөвүлөл хурал доозулган соонда номчаан тус-кай делегелде чугаалап турары бол-дуураан.

Ирактын чаа чазаса

БЕЙРУТ. (СЭТА). Ирактын чаа ча-заа мурунда ирак армиянын кол штабынын начальниги турган генерал Тарх Яхьяны баштадыр тургусканынч дугайын Багдад радиоу дыйнаткан. Президент Арефтинч декреди-биле мурунда премьер-министр турган генерал Ирактын оралакчы прези-дентизинге төмуйлаан.

Иениң ынакшылы

(Төнчүзү, Эгези 3-ку арында). зымче баштай чорударында дилин-мейш, ашакка барып албайн чыг-кап, уруг азырап алганын ол бе? деген болгалдар ааза турган. Авышчы-чоруктан чагаанынч харының уда-ваады чедип келген. Авыштын ааза уудурамай, харын «удавас чедө бергеш, сенээ дуураажып, огадуун азыражып бөөр мен, уруу» деген өстөрүн катан-катан номчуп турган. Шынал-ла Ирина Игнатовна Сабур-кина хаа келген, уруун кускапкан-ка, Олегти дораан-на хол бажына туткаш, ошкан, өргөдөм, часкыдын, алажак чаптап, чарашкын турган. Кыргыз-иениң чыгыш-чымчак, сагын-чованын ажалдазы оуу база-ла хаара тудуларан. Иени Марина Ивановнанын, кырган-авазы Ирина Игнатовнанын кай-гамчык сагыш-чованын ажалда кижигилдегенине бүргөткен, ам уда-вас ийи хардаар Олег Сабуркинны шынал-ла «чаг иштинде бүркөк» дег, магалы эки дөрүгү, өүнү олурар. Болдуң иди-лекин бенин ааза тал-рыштыр сатканын, даарап кылганын,

оларын хунун-не солуп кедирип ту-рарын, ону аны-буру ойнарактар-нын хөгөдөп, тылардыр каттыртып турарын кижини көргөш бенин магалдар чүве-ле чорду. Марина Ивановна өг-дү Олегти коммунист үеинде чурт-таар, ажалда төлөнтүп кижини кыл-дыр кижилер бажыг сорулгалар. Ол дугайын болу чугаалап олур-рар. Марина Ивановна чоокта Олегтин кездөдө тыва кырган-авазынн аа-зында чекеш келген. Кадай оуу бо-дунуң төрөш уруундан артык чыгам улукту хулаап ал, хунулап, өөрчүт-күн чыгыш-чымчак өстөрүн ааза хөөрөп, шаг болган. — Огулду кидиң идиң кылдыр-тын, тоң даарадын алыр сен, уруу» — дээр, ааза дүк болгаш хураган кежи-да берген Сабуркина иешкилер амыгы өлөз чурттаар бажын талашы-биле алаан бергелет турар уду болду. — Кунгуртулан көжүп чедип келген, чурттаан чер чок дыка-ла турор бис ийи. Мээң танымын харын боттарынын чурттап турар бажы-

нынга иешкилер бистерин кирип алган — деп, бергелерге таваржып турда дуза чедирип — тыкмыш бажымында кирип алган өг-бүдөгө өөрүп четтиргенин Марина чугаала-ды. — Уш иешкилер танымы, хэй өг-бүдөлүгү улустун бичин бажынында сымкаражып чурттап олурар. Ол чорук Олегти кижилеринге, эки докуртуларына таарыкча чок бай-далы билдингир. Буянын чагай чорукту кылган, чаа кижини кижин-дип, докуртурун турар Марина Ивановна Сабуркинаны бажын-биле хандырарын айтыртын дарын шиктирлериң чорук дыка-ла күчөгүлзе бер. Ол чорук Олегтин моон соногар-ды кап-кадык өздөгөндө, он төлөнтүп кижини кылдыр кижилеринге дыка-ла таарымчалык байдал болуп ийи. — Марина Ивановна бөдүнуң оонашкан ажалдыга кызмык, биче сеткилдиг, дыйнагыр кижини чүве — деп, оон ажалдап турары эмнедө-гүн эргелектенин Докук Кен-болганын Куулар чугаалап, Сабуркинаның дугайында хэй характеристиканы база берип турар.

Т. МЫЗЫЛ-ООЛ.

Кинотеатрларга

- НОЯБРЬ 24-ТЕ «НАВЫРАЛ»: «Хараачыгай» 10, 12, «Бемелзэн Ферганадан келген» 2, 4, 6, 8, 10 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Черини куу нуштар» (делем экраны) 10, «Цион артистери» 11.15, 1.15, 3.15, «Балуев-биле танымчынар» (делем экраны) 5.15, 7.15, «Внукипер бис», «Балуев-биле танымчынар» (делем экраны) 9.15 шактарда. «ЕНИСЕЙ»: «Шыргай аргынын конго оруктары-биле» 10.30, 12.30, «Гусар баллазды» 2.30, «Нызыл болгаш нара» (1-ги серия) 4.30, «Нызыл болгаш нара» (2-ги серия) 6.30, «Сибириниң аялгалары», «Цыганнарнын аялгалары», «Сентябрьдеги ынакшыл» 8.30 шактарда. «ВОСТОК»: Урууларга программалар 10, «Валерий Чкалов» 11.15, 1.15, «Ньютон куудумчунда № 1 бажы» 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.
- НОЯБРЬ 25-ТЕ «НАВЫРАЛ»: «Сампо» 10, «Ол чорук шагдаа черинге болган» 12, 2, 4, 6, 8, 10 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Бемелзэн Ферганадан келген» 11.15, 1.15, 3.15, 7.15, 9.15, «Ожум Дон» (1-ги серия) 5 шактарда. «ЕНИСЕЙ»: «10000 солдар» 2.30 «Балуев-биле танымчынар» 2.30, 6.30 8.30 шактарда. «ВОСТОК»: «Шумаваның хааны» 3.15, 5.15, «Чаныт назылыг кыстар» 5.15, 9.15 шактарда.

КОНЬКИЛЭЭРИ

Күш-ажылдын болгаш күш-культура мергежилдериниң кижини кайы хире аар-берге болу-рун канчп хемчөөр? Он хемчөөкчиси кижини кинир тынал агарарын саны болур. Кижини ааза кылаштып чораш бир метр чеге минута санында-ла болу-рун депшиңиз, бир килограмм бутуруңе, 0,1—0,13 миллиграмм килорд херегелер. Кижини конькилен тургаш ол-ла сан-хемчөөдө, 0,08—0,09 мил-лилитр килорд кинир тынар. Ааза маанай кижиге денгөөр конькилен кижини килордту ийи каттап өвөшти херегелер. Ийчангап конькилээрге өвөш күш чарыгдатынар болгаш аяны-буру хар-назымы кижилерге беле. Конькилээр — спорттун өнө-нө белеи хевир болгаш кижиге улуг ажыкты: нерв болгаш шыган ээтер системаны бажыг-лаар, чөм хайыдырарын дүргө-дөп, өшөниң болгаш чуректин ажалын экижидер. Конькилээриниң хэй-ниттиге билдингир, сагымы журагуп дү-рүмнери бар. Сагынас болза кижиге ажыктан, хора халдамын болур. Кадыг ажыл азы чөмөгөн